

Motion till riksdagen 2018/19:2315

av **Maria Gardfjell m.fl. (MP)**

En kraftfull naturpolitik

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att vara ett grönt föregångsland inom naturvänligare jordbruk med ökad areal ekologiskt jordbruk och mer naturbeten och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att vara ett grönt föregångsland inom naturvänligare skogsbruk med ökade arealer med naturvårdsinriktning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta ett omställningsstöd för hyggesfritt skogsbruk och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ett särskilt stöd för artskyddsåtgärder och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa miljökraven för Sveaskog och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU:s jordbrukspolitik ska inriktas på att öka miljö- och klimatnyttan och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka miljöersättningen till ängs- och betesmarker inom landsbygdsprogrammet och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att påskynda omställningen till ekologiskt jordbruk så att vi snarast når målet att 30 procent av jordbruksmarken brukas ekologiskt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka den svenska växtförädlingen så att utsäde som är anpassat till vårt klimat och pågående klimatförändring utvecklas och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka de ekonomiska satsningarna på skyddet och skötseln av värdefull natur och göra dem långsiktigt hållbara och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa efterlevnaden av förbudet mot att slänga tillbaka fångad fisk i havet och tillkännager detta för regeringen.

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbjuda fisket efter ål och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbjuda destruktiva fiskemetoder och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja ambitionerna när det gäller att skydda värdefulla havs- och kustområden och säkerställa att skyddet är jämnt utspritt över landet och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de orörda älvarna och vattendragen ska bevaras och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bygga städerna hållbart med satsningar på grön infrastruktur, skydd av närnatur samt satsningar på allemansrätten och det vardagliga friluftslivet och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ställa krav på att naturvården kommer in tidigt i alla processer för samhällsplanering och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska den biologiska analfabetismen genom att satsa på forskning, artkunskap i skolan och förskolan, naturskolor och utomhuspedagogik och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det obligatoriskt med rapportering om påverkan på biologisk mångfald i företagens hållbarhetsredovisning och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inom ramen för den kommande översynen av läro- och kursplanen se över hur skolan skulle kunna ge större kunskaper om naturen, såsom att kunna namnge de vanligaste växterna och djuren, och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa kraven i offentlig upphandling så att offentlig konsumtion inte leder till förlust av hotade arter, t.ex. genom avverkning av regnskogar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning som tittar på olika möjligheter för hur utrotningshotade och skyddsvärda arter ska kunna skyddas i svensk lag, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att polis och åklagare bör prioritera allvarlig och organiserad jaktbrottslighet samt införa ett arbetssätt som minskar genomströmningstiden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsätta, utveckla och stärka miljömålsarbetet och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara ledande i att verka för att det blir nya skarpa mål i samband med förhandlingarna om konventionen om biologisk mångfald och tillkännager detta för regeringen.

Inledning

Det är en väl utbredd kunskap att klimatförändringarna är en alarmerande global fråga. Jämför vi klimathotet med en annan planetär utmaning – arternas överlevnad – så är situationen ännu mer alarmerande där. När det gäller den biologiska mångfalden har vi

redan passerat motsvarande nivå för klimatets 1,5-gradersmål. Därför behöver frågorna upp på varje beslutsfattares bord – Miljöpartiet föreslår nu en bredare satsning på en kraftfull naturpolitik.

På tio år måste utsläppen av klimatgaser minska kraftigt. Vi har ett Parisavtal med skarpa mål, en svensk klimatlag på plats och ett stort engagemang bland företag, kommuner, organisationer och enskilda. Med samma beslutsamhet måste vi ta oss an hotet mot arterna. Att till och med ge ett nytt namn på det politiska området – naturpolitik – är den markering som behövs för att ge tillräckligt stort fokus på uppgiften.

Nyligen presenterade Världsnaturfonden WWF ”Living Planet Report”. Antalet vilda ryggradsdjur har minskat med 60 procent på mindre än 40 år. Vi förlorar i dag arter i en takt som är 100 till 1 000 gånger snabbare än normalt, och forskarna kallar det för den sjätte massutrotningen.

Några av de hot som finns mot arterna är att djur- och växtarternas livsmiljöer försvinner, men även överfiske, för högt jakttryck och ett intensivt jord- och skogsbruk tränger ut arterna från landskapet.

Artmångfalden är en av våra ödesfrågor och trots all kärlek till skogar, sjöar och hav som finns i det här landet är hotet mot arterna relativt okänt. När WWF i en Sifounder-sökning frågade svenskarna så underskattade hela 70 procent problemet. I dag är det få elever som känner till en bofink.

Utan namnen på arter är naturen hotad, skrev författarna Kerstin Ekman och Tomas Bannerhed klokt häromåret. Vi behöver öka kunskapen och medvetenheten om naturen på alla nivåer i samhället, från individ till nation. För att kunna förstå hur vi människor är en del av naturen, behöver vi återetablera kontakten med den. Artkunskap och artskydd bör vara en naturlig del av undervisningen i alla skolor; barn och ungdomar måste få möjligheten att lära sig de vanligaste fåglarna, träden och blommorna i vårt land.

Företagen har under en längre tid jobbat med klimatfrågorna, men nu måste mer fokus läggas på biologisk mångfald. I varje hållbarhetsredovisning bör företagets effekter på naturen och den biologiska mångfalden utvärderas, och steg måste tas för att skydda och återskapa naturen. Lika självklart som det finns behov av klimatstrategier, finns det också ett behov av naturstrategier som vet hur biologisk mångfald påverkas av olika beslut.

Den rödgröna regeringen har bidragit starkt till ett ökat skydd av Sveriges natur, men vi måste också fokusera på vad som händer i resten av landskapet. Sverige behöver en naturpolitik som gynnar de miljöhjältar som skapar en rik natur genom sitt sätt att sköta marken. I jordbruket måste ersättningarna till naturvårdande insatser öka; i skogsbruket behöver de utvecklas.

För att få ett gott liv även i framtiden får vi inte begränsa planetens rikedom. Artrikedomen är det som ytterst bygger vår välfärd. Ändå tar de flesta livet för givet. Vore det inte för att ekosystemen producerade bördiga jordar, rent vatten, ren luft och mat, skulle jorden vara en obeboelig plats.

Frågan om biologisk mångfald är både lokal och global, och det krävs starka internationella mål för att stoppa arthotet och det krävs handlingskraft och mycket ”business as unusual” för att de svenska miljömålen ska kunna nås. Låt oss inspireras av det arbete som har gjorts på klimatområdet. Vad vi behöver är ett internationellt ledarskap med ett internationellt bindande avtal kring jordens artrikedomen. Och Sverige har en god chans att ta på sig ledartröjan och visa vägen.

2020 ska ett nytt globalt FN-avtal om den biologiska mångfalden förhandlas fram, och där tänker vi göra allt vi kan för att förhandla fram ett bindande avtal med skarpa och konkreta mål. Vi önskar att detta avtal blir minst lika känt som klimatavtalet, men för det behövs ett engagemang från hela samhället. Politiska förslag för en kraftfull naturpolitik.

Grönt föregångsland inom jord- och skogsbruk

Dagens skogsbruk är inte hållbart och samhällets fastställda mål för skogsmarken uppnås inte, detta gäller såväl miljökvalitetsmålet ”Levande skogar” som miljökvalitetsmålet ”Ett rikt växt- och djurliv”. I dagsläget är cirka 1 800 skogslevande arter upptagna på rödlistan över hotade arter. Det finns också brister i efterlevnaden av den lagstadgade miljöhänsynen vid slutavverkning. Sverige behöver en ny och hållbar skogspolitik – inte minst på grund av tilltagande miljö- och klimatutmaningar och ökad efterfrågan av skogsråvara.

Miljöpartiet eftersträvar en skogspolitik med höga ambitioner för skydd av områden för att bevara djur- och växtarter och värdefull natur. Enligt ett etappmål för att nå miljökvalitetsmålen ska minst 20 procent av Sveriges land- och sötvattensområden senast år 2020 bidra till att nå nationella och internationella mål för biologisk mångfald. Detta ska ske genom skydd eller annat bevarande av områden som har särskild betydelse för biologisk mångfald eller ekosystemtjänster. Bevarandet ska ske med ekologiskt representativa och väl förbundna system. Men områdesskydd räcker inte för att uppfylla nationella och internationella miljömål – en omställning till ett hållbart brukande av skogsmarken är också nödvändig. Genom Aichimålen har Sverige förbundit sig att senast 2020 förvalta områden som används till skogsbruk hållbart så att bevarande av biologisk mångfald garanteras.

Miljöpartiet vill se en utveckling av bruksmetoder som skapar skogar med olikåldriga träd, lövinslag och kvarlämnad död ved. Hyggesfria skogsbruksmetoder bör främjas då de har fördelar för biologisk mångfald, för friluftslivet och för rennäringen. Klimatanpassningsåtgärder måste också införas, med erfarenhet från de stora skogsbränderna. För detta krävs inte bara insatser av den enskilde skogsbrukaren utan en mängd åtgärder i skogsindustrin.

I det naturliga skogslandskapet var störning i form av brand, översvämningar och bete vanligt och många arter är beroende av dessa företeelser som idag till stor del har upphört. Fram till 1900-talet betades skogsmarken i stor utsträckning av människans boskap och dessförinnan av naturliga vilda gräsätare. Eftersom många arter är anpassade till olika former av störning är naturvårdande skötsel, som exempelvis naturvårdsbränning och skogsbete, helt avgörande för att bevara vissa arter. Hur viltstammarna förvaltas har stor betydelse. Insatser för att öka kunskap och intresse för ett hållbart brukande och nya bruksmetoder behöver öka både bland privata markägare och skogsbolag. Rådgivning och ekonomiska styrmedel kan öka intresset för och möjligheten till frivillig miljöhänsyn. Det finns ett stort ideellt engagemang som är viktigt att ta tillvara.

Ett skogsbruk där det ensartade och likriktade skogsbruket som bygger på ett fåtal träslag, med utbredda kalavverkningar och ohållbara markberedningar, är den dominerande modellen är en förklaring till att vi missar miljömålet ”Levande skogar”. Det finns dock mycket bra exempel bland skogsbrukare som frivilligt avsätter skog och genomför naturvårdande skötsel. Vi ser positivt på det och anser att det finns stor

potential att skala upp möjligheterna med rätt politiska förslag. En omställning måste ske av alla stora skogsaktörer, och de måste få hjälp av ett regelverk som främjar ett mer hållbart skogsbruk. Hållbarheten behöver bygga på alla tre hållbarhetsaspekter – ekonomisk, ekologisk och social hållbarhet.

Bruka skogen hållbart

Skogen är värdefull för Sverige. Oavsett om man är aktiv inom skogsnäringen, tar del av den i friluftslivet eller uppskattar den för dess enorma naturvärden är detta tydligt. Att värna den fantastiska naturen och dess värden sitter djupt i den svenska folksjälen.

Skogen stabiliserar klimatet samt rymmer en rik biologisk mångfald och minnesvärda upplevelser. Den ger oss dessutom förnybart material som behövs i det hållbara samhällsbygget. Hus ska byggas, transportsektorn ska bli fossilfri. Den allra största delen av skogsmarken i Sverige brukas och är så kallad produktionsskog. Trots att allt mer värdefull natur skyddas genom regeringens satsningar och frivilligt skydd, kommer brukad skog även fortsättningsvis att dominera. När efterfrågan på skogsråvara ökar, stiger därför behovet av att skogsbruket i sig är hållbart: det måste bedrivas inom ramen för miljömålen, genom att vara variationsrikt och ta hänsyn till hotade arter, men även när det gäller den sociala hållbarhetsaspekten.

Omställningsstöd för skogsbrukare

Hyggesfritt skogsbruk innebär att skogen brukas utan kalhyggen. Det gör att skogs känsla finns kvar, att förutsättningarna för bevarande och biologisk mångfald blir bättre och att besöksnäringen på landsbygden gynnas. Regeringen 2014–2018 stärkte rådgivningen för markägare om att bruka hyggesfritt. Den bör utvidgas och dessutom bör en satsning göras på ett särskilt omställningsstöd för hyggesfritt skogsbruk. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna som sin mening. På liknande sätt som när en jordbrukare vill gå över från konventionellt jordbruk till ekologiskt, ska en skogsägare kunna få stöd för omställningen till hyggesfritt.

Stöd för artskyddsåtgärder

Läget för många växt- och djurarter är akut. Artskyddslagstiftningen ska bidra till att bevara den biologiska mångfalden och samtidigt vara tydlig och rättssäker. Regeringen bör låta utreda ett särskilt stöd för artskyddsåtgärder, exempelvis genom att bredda stödformen naturvårdsavtal. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna som sin mening. På så vis kan existerande ersättningar för områdesskydd kompletteras med en ersättning för den som tar ett extra stort ansvar för att gynna fridlysta arter i sitt skogsbruk.

Höj miljöambitionerna för Sveaskog

Svenska staten äger mycket skog genom statliga bolag och myndigheter. Dessa aktörer ska självklart vara föredömen. Den rödgröna regeringen 2014–2018 beslutade att två av de stora skogsägande myndigheterna ska bruka mer hyggesfritt. Nu måste ytterligare steg tas. Miljökraven på Sveriges största skogsägare Sveaskog bör höjas. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna som sin mening. Det statliga bolaget ska öka andelen hyggesfritt och få ett glasklart uppdrag att arbeta för att uppnå miljömålen. Avverkning ska ske i produktionsskog, inte naturskog. Vi anser även att Sveaskog tydligare ska

beskriva de allmännyttiga målen, såsom att uppnå det nationella miljö kvalitetsmålet ”Levande skogar”, och att detta framöver ska prioriteras i verksamheten framför det marknadsorienterade målet. Sveaskog bör också ha en målsättning om att skydda minst 20 procent av den produktiva skogsmarken per skogsregion.

Jordbruk

Jordbruket är en mångfasetterad näring som har både positiv och negativ påverkan på miljön. Utan jordbruksnäring kommer vi inte ha några möjligheter att uppnå miljö kvalitetsmålet Rikt odlingslandskap och Sverige kommer att bli ett mörkt, förbuskat land. Jordbruket har sannerligen mött upp samhällets krav på effektivisering och rationalisering. Specialisering har i sig vissa baksidor. Från våra åkrar läcker näringsämnen och bekämpningsmedel; jordbruket är en stor energikonsument. Åkerbruket har blivit mycket storskaligt och de småbiotoper och kantzoner som är viktiga för jordbrukslandskapets växt- och djurarter har trängts undan. Vissa ganska vanliga fågelarter som är bundna till jordbrukslandskapet, som tofsvipor och sånglärkor, har blivit mer ovanliga. För att gynna dessa arter har det utvecklats metoder i det storskaliga jordbruket, t ex lärkrutor, för att kompensera tillbakagången. Det är dock ganska ovanligt, och det är få växt- och djurarter som varit i fokus för sådana åtgärder.

Utan bönder ingen hävd

Vårt öppna kulturlandskap är helt beroende av fortsatt hävd. Igenväxning är en av de största faktorerna till att arter rödlistas i Sverige, och mer än 60 % av de rödlistade kärlväxterna i Sverige är knutna till jordbruksmark. Denna igenväxning och förbuskning sker i stora delar i Sverige, på grund av att många lantbruk har lagts ned. Detta är en mycket negativ utveckling som främst ses i Norrland och i skogs- och mellanbygder. Detta är områden som är missgynnade i den nuvarande jordbrukspolitiken, där åkermark i södra Sverige erhåller ett betydligt högre arealstöd än vad områden i mellersta och norra Sverige gör. Miljöpartiet anser att EU:s jordbrukspolitik ska inriktas på att öka miljö- och klimatnyttan. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna som sin mening. Vi vill uppnå det bland annat genom att minska gårdsstöden och öka miljöstöden i landsbygdsprogrammet. Därigenom skulle lantbruket i områden som nu hotas av förbuskning kunna överleva. Vi anser också att miljöersättningen till ängs- och betesmarker bör höjas inom ramen för landsbygdsprogrammet. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna som sin mening. Vi anser också att byråkratin i landsbygdsprogrammet och andra miljöstödsplaner behöver minska. Det ska vara lätt att göra rätt för den enskilda lantbrukaren.

Utan mular ingen mångfald

För att klara de högkvalitativa värdena i odlingslandskapet måste våra betesmarker hävdas av mular. I och med att de högsta naturvärdena ofta finns på magra, marginaliserade marker är det ofta svårt för bonden att få en ekonomi i köttproduktionen från sådana marker. Men att klara den biologiska mångfalden är ett ansvar som inte bara ligger på den enskilda bondens axlar. Det är ett gemensamt ansvar, och samhället har, genom miljö- och landsbygdsprogrammet, möjlighet att gå in med riktade betesersättningar till dessa marker. Genom tydligare marknadsföring av köttet från dessa djur finns det också möjlighet att få ut ett merpris från marknaden. Därigenom klaras hävden och

den biologiska mångfalden, både genom att konsumenten handlar köttet från djuren samt även tack vare att samhället ersätter bonden för den samhällsnytta som de betande djuren utför.

Ekologiskt lantbruk

Ekologiskt lantbruk har ett flertal fördelar, och en ökad utveckling av det konventionella lantbruket till ett ekologiskt lantbruk är viktigt för en hållbar utveckling på landsbygden. Ekologiskt lantbruk leder till ökad biologisk mångfald och artrikedom. Främst beror det på att ekologisk odling bygger på varierade växtföljder och att kemiska bekämpningsmedel inte används. Genom att ekologiska djur utfodras med mer grovfoder (hö och ensilage) än konventionella djur blir större andel åkermark på den ekologiska gården beväxten med vall. Andelen vall är t.ex. fyra gånger så stor på ekologiska gårdar som på konventionella gårdar i södra Götalands slättbygder. Vall gynnar den biologiska mångfalden genom att den är en flerårig gröda jämfört med spannmål. Bristen på vallodling i slättbygden är ett avgörande skäl till minskningen av insekter och fåglar. Ekologisk odling är därför av stor vikt för att uppnå miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap.

Genom att kemisk bekämpning inte används i ekologisk odling är det en viktig åtgärd för att minska användningen av bekämpningsmedel. Ekologisk odling har en viktig pedagogisk effekt genom att i hela landet vara ett gott exempel som visar att det går att odla alla grödor utan användning av bekämpningsmedel. Med tanke på att bekämpningsmedel från jordbruket mycket ofta återfinns i ytvatten i våra intensiva jordbruksbygder är det av stor vikt att arealerna av ekologisk odling ökar. Bekämpningsmedlen har en stor påverkan på växt- och djurliv i jordbrukslandskapet. Groddjurens omfattande tillbakagång har bland annat kopplats till bekämpningsmedel, förutom att livsmiljöer försvunnit.

Miljöpartiet vill påskynda omställningen till ekologiskt jordbruk så att vi snarast når målet att 30 procent av jordbruksmarken ska brukas ekologiskt. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna som sin mening. För att nå detta mål vill vi bland annat utöka stödet för de lantbrukare som vill ställa om till ekologisk produktion. Den rödgröna regeringen höjde stödet med 25 miljoner kronor under 2018 och aviserade då ökade satsningar 2019 och 2020. I övergångsbudgeten ligger nivån kvar på nivån för 2018. Miljöpartiet vill höja stödet så att det går i linje med den avisering som gjordes i BP18.

Biologisk och genetisk mångfald förutsättning för robust lantbruk

Mångfald utgör grunden för djuravel och växtförädling. Variationen är avgörande och gener från traditionella raser och sorter ger möjlighet till urval och utveckling vid förädlingsarbete i framtiden. Denna tillgång av gener som finns i traditionella djurraser och växtsorter men även i vilda växter och djur kan ha betydelse för framtidens livsmedelsförsörjning och vid utveckling av nya grödor eller odlingsmetoder. Den svenska växtförädlingen måste stärkas så vi får fram utsäde som är anpassat till vårt klimat och våra förutsättningar. Det minskar behovet av växtskyddsmedel.

Forskning och utveckling om avel och växtförädling behöver ytterligare stärkas så att lantbruket får tillgång till raser och sorter som till exempel kan klara klimatförändringarna och deras effekter. Detta behöver riksdagen ge regeringen tillkänna som sin mening.

Skydda och ta hand om värdefull natur

Ökat skydd av natur är helt avgörande för att nå nationella och internationella miljömål. För att nå etappmålet om biologisk mångfald i miljömålsarbetet behöver minst 20 procent av Sveriges land- och sötvattensområden samt 10 procent av Sveriges marina områden skyddas eller på annat sätt bevaras senast år 2020. I Sverige är idag 11 procent av landarealen (inklusive sötvatten) lagstadgat skyddad enligt Naturvårdsverket. Det är dock en mycket liten andel av naturen som är skyddad utanför det fjällnära området, vilket innebär att en låg andel av andra naturtyper är skyddad. I internationella jämförelser rankas Sverige högt när det gäller miljöpolitik generellt, men när det gäller andel skyddad natur ligger vi betydligt lägre. I regeringsställning har Miljöpartiet gjort rekordstora satsningar på skydd och skötsel av natur, vilket har gjort att Sverige har stigit i rankingen. Vi vill göra ytterligare satsningar för att nå målen och säkerställa att biologisk mångfald bevaras. Vad gäller skyddet av skogen är det särskilt viktigt att prioritera skydd för urskog och gammelskogarna. Vi anser att det måste finnas tillräckligt med medel avsatta i framtida budgetanslag för att nödvändiga ersättningar ska kunna betalas ut. I jordbruket måste ersättningarna till naturvårdande insatser öka; i skogsbruket behöver de delvis öka och framförallt utvecklas. Den markägare som tar ansvar för naturvården ska kunna kombinera detta med god ekonomi för sin näringsverksamhet. Sammanfattningsvis vill vi stärka de ekonomiska satsningarna på skyddet och skötseln av värdefull natur och göra dem långsiktigt hållbara. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna som sin mening.

För alla skyddade områden utformas skötsel- och bevarandeplaner som beskriver hur området ska tas om hand. Idag är många skötselplaner gamla. Vi vill att planerna ska uppdateras på ett sätt som stärker biologisk mångfald och ökar människors tilltro till och acceptans för samhällets skydd av värdefull natur.

Skydda värdefulla havs- och kustområden

Skyddet av marina områden är viktigt för att bevara och utveckla den biologiska mångfalden, fisket och friluftslivet. Med Miljöpartiet i regering har andelen skyddat hav fördubblats och Sverige har nått arealmålet på 10 procent. Vi vill ytterligare höja ambitionerna och säkerställa att skyddet är jämnt utspritt över landet. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna som sin mening. Den största utmaningen under de kommande åren handlar om kvaliteten på skyddet. I dagsläget är fiske och trafik sällan reglerat i marina reservat. Särskilt bottentrålningen behöver förbjudas i skyddade områden. När vi skyddar mer förväntas kvalitetsarbetet behöva mer resurser.

Stränderna är en viktig miljö för många arter samtidigt som strandnära byggande fortsatt är ett problem för växter och djur. Miljöpartiet vill fortsatt värna strandskyddet, öka tillsynen och satsa på ökad miljöövervakning av strandmiljöer.

Bevara de orörda älvarna

Miljöpartiet vill värna skyddet av de orörda älvarna och vattendragen. Idag finns sammanlagt 42 vattendrag som skyddas mot vattenkraftsutbyggnad enligt miljöbalken 4 kap. 6 §. Av dessa benämns Torne älv, Kalixälven, Piteälven och Vindelälven som nationalälvar, men skyddet är detsamma för alla älvar som omfattas av det. Nationalälvarna är en angelägenhet för nu levande och kommande generationer. Vi anser därför att de orörda älvarna och vattendragen ska bevaras, nu och i framtiden.

Även mindre åar och bäckar som är orörda bör kunna sparas framöver. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna som sin mening.

Förbjud destruktiva fiskemetoder

Miljöpartiet vill främja det småskaliga fisket och verka för ett fiske med miljövänliga metoder. EU:s nya fiskeripolitik innehåller ett förbud mot att slänga tillbaka fångad fisk i havet. Men det finns fortfarande problem med efterlevnaden av utkastförbudet. Miljöpartiet vill skärpa efterlevnaden och införa krav på fullt dokumenterat fiske med kameror. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna som sin mening. Den nya fiskeripolitiken innebär att fiskekvoterna ska sättas på en hållbar nivå. Trots detta är kvoterna fortfarande för höga. Miljöpartiet vill fortsätta att driva på för att stoppa överfiske.

Vi vill bevara rödlistade och akut utrotningshotade arter såsom ålen. Ålen påverkas bland annat av vattenkraft och miljögifter. På dessa områden har Miljöpartiet drivit fram viktiga beslut. Fisket efter ål är ett annat stort problem och Miljöpartiet vill helt förbjuda detta fram till dess att ålbeståndet återhämtat sig till en ekologiskt bärkraftig nivå. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna som sin mening.

Miljöpartiet vill främja det småskaliga fisket och verka för ett ekosystembaserat fiske med miljövänliga metoder. Utvecklingen av skonsamma och selektiva redskap som minimerar bifångst behöver stödjas. Det har länge funnits en vilja hos många av de kustnära fiskarna att utveckla redskap för hållbara fiskemetoder. Denna utveckling blir dock inte självklart premierad när kvoter på hur mycket som får fiskas upp sätts, utan ofta snarare tvärtom. Idag är det i stort enbart kvoter som styr, inte hur man fångar fisken. Det betyder bland annat mycket bifångster, som då ska stävjas via utkastförbud.

Trål är det vanligast förekommande fiskeredskapet vid kommersiellt fiske, och står för en stor andel av fiskfångsterna i världen. Det är en effektiv fiskemetod utifrån perspektivet att maximera fångsten av fisk men utifrån miljösynpunkt en mycket destruktiv metod.

Bottentrålning utpekas som den huvudsakliga anledningen till att många långlivade och ovanliga arter minskat och försvunnit från svenska havsbottnar. Under 2017 har Internationella havsforskningsrådet Ices på uppdrag av EU-kommissionen haft en serie workshops för att ta fram underlag för hur trålning påverkar livsmiljöerna på botten, för att kunna ge vägledning för en lämplig avvägning. I det arbetet har SLU medverkat och bland annat släppt en mycket intressant rapport (Aqua reports 2018:7) ”Bottentrålning – effekter på marina ekosystem och åtgärder för att minska bottenpåverkan”. Där konstateras att:

Bottentrålning orsakar fysisk störning av havsbotten och är en av de mest utbredda mänskliga aktiviteter som påverkar havsbotten och associerade organismer (Kaiser et al. 2006; Halpern 2008). Det finns flera och allvarliga farhågor om bottentrålfiskets negativa effekter på bentiska ekosystem och hur detta kan påverka den biologiska mångfalden, fiskproduktionen m.fl. ekosystemtjänster. För att kunna genomföra en ekosystembaserad fiskeriförvaltning och en effektiv naturvård är det nödvändigt att dels utveckla kvantitativa verktyg för att bedöma fiskets påverkan på de bentiska ekosystemen och utveckla och anpassa fiskemetoder för att säkerställa att fisket bedrivs hållbart med avseende på de bentiska ekosystemen.¹

¹ https://www.slu.se/globalassets/ew/org/inst/aqua/externwebb/sidan-publikationer/aqua-reports-xxxx_xx/aqua-reports-2018-7.pdf.

Det är enligt forskningen så att de mest känsliga arterna påverkas redan vid lågintensivt bottenrålfiske, medan de mer toleranta arterna ofta överlever i redan trålade fiskeområden.

Mot bakgrund av detta anser Miljöpartiet att destruktiva fiskemetoder bör förbjudas. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna som sin mening.

Satsa på grön infrastruktur i städer och i samhällsplanering

Vi har en stark tradition av naturvård i vårt land, men i samhällsplanering och projekt har ofta kompetens om naturen kommit in för sent. Resultatet har blivit att investeringar och detaljplaner försenats – något som skapat irritation och konflikter. I ganska många fall har det varit så sent i planeringen att art- och biotopskydd fått stå tillbaka för andra intressen. Det är oacceptabelt. Miljöpartiet anser att arbetet med att få in grön infrastruktur bör komma in tidigt i planeringsprocessen. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna som sin mening. Nu har länsstyrelserna presenterat sina planer för grön infrastruktur – ett viktigt arbete som kan utgöra en grund för att biologisk mångfald och ekosystemtjänster kommer in tidigt i planeringen. Att kombinera nödvändiga investeringar med miljöhänsyn ska vara en självklarhet. Det som behövs nu är fortsatta satsningar på grön infrastruktur som gör att länsstyrelserna kan fortsätta att utveckla sitt arbete. Möjligheterna till samordning mellan kommuner behöver också stärkas.

I regering har Miljöpartiet medverkat till en satsning på gröna städer och nya mål för stadsgrönka och ekosystemtjänster i urbana miljöer. I övergångsbudgeten ligger satsningen på gröna städer 2019 lägre jämfört med vad som aviserades i BP18. Miljöpartiet anser att satsningen på gröna städer ska fortsätta och utökas, till en början till den nivå som aviserades i BP18, så att våra städer kan bidra med mer grönka och ekosystemtjänster som frisk luft och rent vatten.

Minska den biologiska analfabetismen

Begreppet biologisk analfabetism är inte nytt. 2001 skrev författaren och hedersdoktorn vid SLU Fredrik Sjöberg en artikel i Sveriges Natur med titeln Mångfaldens analfabeter. Han lyfter fram att det är ett bekymmer att vanliga artkunskaper försvinner ur allmänbildningen och att kännedomen om naturen för gemene man blir lite av en blandning av hotade arter och besvärliga arter.

Om skolan skriver Fredrik Sjöberg att det oftast framhålls att sammanhangen är det viktiga, ekologin och miljöhoten. Han menar också att det var ett misstag att rusta ner den del av skolans biologiundervisning som handlade om artkunskap. ”Artkunskapen är som ett språk. Kan man inte språket blir sammanhangen svåra att förstå.”

Men finns det egentligen några stora risker med den biologiska analfabetismen? Redan 2001 var det ett ganska välkänt påstående som med jämna mellanrum brukade dyka upp i debatten om den svenska skogens värden, vård och bevarande. Företrädare för skogsnäringen sa då, liksom än idag, att vi aldrig har haft så mycket skog i Sverige som nu. Det skogsnäringen syftar på är att virkesförrådet, den samlade volymen av alla skogens trädstammar, är större nu än förr. En biologiskt läskunnig ser andra värden i skogen och om detta skriver Fredrik Sjöberg: ”Att lyfta fram detta som bevis för att allt är frid och fröjd är ungefär lika dumt som att hävda att en telefonkatalog är bättre

litteratur än en högklassig roman – eftersom den är tjockare. Men det kan förstås gå hem hos analfabeter.”

Okunskap ska inte ligga till grund för att arter hotas och utrotas. Därför behöver artkunskap och artskydd vara en naturlig del av undervisningen i alla skolor. Alla barn och ungdomar borde få möjligheten att lära sig de vanligaste fåglarna, träden och blommorna i vårt land. Alla kommuner i Sverige borde säkerställa att det finns ungdomsverksamhet inriktad på natur och friluftsliv.

”Utan namnen på arter är naturen hotad”, skrev författarna Kerstin Ekman och Tomas Bannerhed i DN 2017. WWF visar i en Sifundersökning att 70 procent underskattar problemet med artutrotningen. Det innebär att tillbakagången av arter sker i det tysta.

Precis som många företag arbetar aktivt för att ta ett klimatansvar ser vi framför oss att nästa steg är att företag och organisationer engagerar sig i det ansvar de har för att minska hotet mot arterna, den biologiska mångfalden. Vi vill göra det obligatoriskt med rapportering om påverkan på biologisk mångfald i företagets hållbarhetsrapportering. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna som sin mening. Det är hög tid att de svenska företagen bygger upp en egen kompetens inom det här viktiga området.

År 2007 skrev Gunvor G Ericson, Peter Eriksson m fl den första stora motionen i riksdagen om att motverka biologisk analfabetism. Svenska ungdomar bör få lära sig mer om naturens olika arter. Om skogen blir fylld av al och tall istället för bara träd skulle fler inse vikten av biologisk mångfald. 2007 hyllades 300-årsminnet av Carl von Linné stort runt om i Sverige. Även Skogsmulles 50-årsfirande gick av stapeln 2007. I Linnés och Skogsmulles land växer många barn upp utan att känna till de vanligaste fåglarna, träden, blommorna, svamparna, insekterna, bergarterna och fiskarna vi har omkring oss. Detta är en nyfattigdom som vi behöver göra något åt, skrev motionärerna då.

Lärandet är en aktiv och levande process, där individen själv skapar sin kunskap. Den naturvetenskapliga arbetsmetoden med hypoteser, undersökningar, resultat och slutsatser är en bra struktur för kunskapsinhämtandet. Viktiga ingredienser för lärandet är att det är lustfyllt, med en nyfiken och frågande attityd. Regelbunden utomhuserfarenhet i skiftande miljöer, årstider och sammanhang ger förutsättningar för kunskap. Det kan vara konkreta faktakunskaper som fördjupas och ger förståelse. Men kunskap handlar också om färdigheter, att till exempel hantera håven eller luppen på rätt sätt. En fjärde kunskapsform är förtrogenhet, en dimension av kunskap som är intuitiv och står nära de sinnliga erfarenheterna.

Uppdraget att utbilda för en hållbar utveckling är inget nytt utan finns inskrivet i läroplanen, i kursplaner och i skollagen. Enligt skollagen ska varje elev efter genomgången grundskola ha fått kunskaper om förutsättningarna för en god miljö och en hållbar utveckling samt ha fått kunskaper om och förståelse för den egna livsstilens betydelse för hälsan, miljön och samhället.

Inom ramen för uppdraget att utbilda för en hållbar utveckling bör artkunskapen värderas högre. Regeringen borde se över hur man kan ge bättre kunskaper om naturen så att de vanligaste djuren och växterna känns igen. Det kan göras inom ramen för den kommande översynen av läro- och kursplanen. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna som sin mening.

Naturen är en resurs för aktiviteter, upplevelser och lärande för barn och unga. Centrum för naturvägledning på SLU skriver på sin webbplats att det finns stora vinster att göra genom att till exempel mer av skolans undervisning sker utomhus.

Forskningen visar på flera positiva effekter. Barn kan genom vistelse i naturen stärka motorik, empati, samarbetsförmåga och koncentrationsförmåga. Fantasi och kreativitet kan stimuleras. Barnens utevistelse är enligt studier på nedgång. Naturpedagogik måste absolut kombineras med andra pedagogiska arbetssätt i undervisningen. Men idag är det möjligheterna för lektioner utomhus som måste stärkas, oavsett om det sker i naturskoleverksamhet, fritidsverksamhet eller i skolan.

Skärpta krav i offentlig upphandling

De största hoten mot den biologiska mångfalden är förlust av livsmiljöer och överexploatering, klimatförändringar, föroreningar och invasiva arter. Jordbruk, jakt, överfiske och skogsavverkning, energi och transporter, gruvdrift och infrastruktur är internationellt sett de områden som ger störst påverkan. Tittar vi på de drivkrafter som finns bakom dessa verksamheter så är produktion och konsumtion av varor, tjänster och resor den främsta drivkraften.

Att skydda naturområden räcker inte för att rädda arter från utrotning. Det behövs ett bredare färdplansarbete där krav i upphandling behöver definieras – både krav som minskar användning av produkter som bidrar negativt, t ex soja från regnskogsområden, och krav som kan öka den typ av produktion som främjar biologisk mångfald, t ex ekologiskt naturbeteskött. På så sätt vill vi skärpa kraven i den offentliga upphandlingen så att offentlig konsumtion inte får leda till förlust av hotade arter, till exempel genom avverkning av regnskogar. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna som sin mening.

Ge skyddsvärda arter ett juridiskt skydd

Hoten mot den biologiska mångfalden är många, och riskerna med att förlora arter är stora. Sverige ratificerade år 1993 konventionen om biologisk mångfald, som syftar till att stoppa artutrotningen. I och med konventionen om biologisk mångfald har Sverige som nation åtagit sig att bevara den biologiska mångfalden inom nationens gränser. Sverige jobbar med konventionen genom miljömålsarbetet, med 16 demokratiskt beslutade miljömål. Ett av dessa, mål 16, heter ”Ett rikt växt- och djurliv” och syftar till att bibehålla och gynna Sveriges flora och fauna.

De arter som idag har juridiskt skydd är antingen nationellt fridlysta arter eller skyddade genom EU:s art- och habitatdirektiv samt fågeldirektiv. En art kan vara fridlyst i hela landet, ett län, eller i delar av ett län. För närvarande är cirka 580 arter fridlysta i hela landet, och cirka 250 av dessa är fågelarter. Dock finns det arter som är fridlysta i Sverige men som i Sveriges natur inte är ovanliga eller särskilt skyddsvärda. Det har även visats vara svårt att tillämpa artskyddsförordningen i olika markanvändningsområden, såsom skogsbruket och jordbruket. För en effektiv naturvård behövs klarhet i arternas juridiska skydd, och det lagliga skyddet bör prioriteras efter hotklassen och känsligheten som artens population innehar. Det lagliga skyddet kan med fördel baseras på det arbete som Artdatabanken har tagit fram, med rödlistan och med de redan formulerade åtgärdsprogrammen för hotade arter. Ur ett juridiskt perspektiv bör arternas påverkan på ekosystemen och andra arter också tas till hänsyn. Idag finns det 2 420 hotade arter i Sverige, varav 261 är akut hotade. Det finns idag arter som är klassade som skyddsvärda enligt rödlistan, men som saknar juridiskt skydd.

Det finns således ett glapp mellan de ekologiska behoven av skydd och det juridiska skyddet för arter i Sverige idag.

Miljöpartiet de gröna anser att detta glapp behöver täppas till. Till att börja med vill vi utreda hur skyddsvärda arter ska kunna skyddas i svensk lag och på så sätt ges ett juridiskt skydd. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna som sin mening.

Effektivare hantering av illegal jakt

Vi anser att det behövs en mer effektiv hantering av de brott som handlar om illegal jakt. Exempelvis är vargstammen påverkad av illegal jakt. Brott mot miljöbalken har bland de längsta genomströmningstiderna från inkommen anmälan till beslut. Att anmälningar får ligga innan polisen vidtar de första och ibland avgörande utredningsåtgärderna är problematiskt. Att snabbt säkra bevis är särskilt viktigt i jaktbrott där väder och vind kan göra det omöjligt att fastställa vad som har hänt.

Brottsförebyggande rådet (Brå) framhåller att misstänkt illegal jakt måste utredas snabbt och att det bör ställas särskilda krav på polisen för att kunna säkra bevis ute i skog och mark. Brå föreslår att samarbetet mellan förvaltning, forskning och rättsväsende förbättras samt att de nätverk som sköter försäljningen av skjutna rovdjur spåras och genom polisiärt arbete slås sönder. Miljöpartiet anser således att polis och åklagare bör prioritera allvarlig och organiserad jaktbrottslighet samt införa ett arbetssätt som minskar genomströmningstiden. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna som sin mening.

Fortsätt att utveckla arbetet med miljömålen

Miljömålsarbetet har strukturerat och lett miljöarbetet i Sverige i snart tjugo år. Miljömålen utgör det nationella genomförandet av miljödimensionen av Agenda 2030. Genomförandearbetet har byggts upp under lång tid och är väl etablerat inom statsapparaten. De nationella miljömålen utgör även bas för miljöarbetet inom kommunsektorn och i näringslivet. Regeringen har under våren 2018 slagit fast tre nya etappmål inom områdena stadsgrönska och stadstrafik. Arbetet med att ta fram förslag till ytterligare etappmål pågår på flera myndigheter. Miljöpartiet anser att det är av största vikt att miljömålsarbetet fortsätter att utvecklas. Nya etappmål bör tas fram inför att nuvarande etappmål löper ut. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna som sin mening. Arbetet med att nå miljömålen bör ske i samarbete mellan myndigheter, akademien, näringslivet och olika organisationer för att på lokal, regional och nationell nivå öka engagemanget för en levande planet.

Internationellt arbete för skydd för naturen

Inom ramen för konventionen för biologisk mångfald kommer det fattas beslut om nya mål i Peking hösten 2020. De nuvarande målen innebär bland annat en miniminivå om att de länder som ingår långsiktigt ska skydda 17 procent av alla landområden och 10 procent av sina sötvattensområden till 2020. Dessa områden ska vara biologiskt värdefulla. Miljöpartiet anser att det är av största vikt att Sverige driver på och verkar för nya ambitiösa och konkreta mål inom ramen för konventionen av biologisk mångfald. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna som sin mening. Vi ser med

fördel att de nya målen utgår från och bygger vidare på de nuvarande målen, för att på ett lättare sätt kunna kopplas till pågående arbete i de olika länder som jobbar för att nå målen.

Maria Gardfjell (MP)

Rebecka Le Moine (MP)

Amanda Palmstierna (MP)

Emma Berginger (MP)

Janine Alm Ericson (MP)

Annica Hjerling (MP)

Elisabeth Falkhaven (MP)

Lorentz Tovatt (MP)

Emma Hult (MP)

Anna Sibinska (MP)